

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Danmarks nevtralitet

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1908

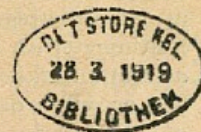
Emne:Partiprogram, partiprogrammer, program

Opstilling: DA-småtryk. Politik 8

Relateret:

Relateret:

Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

Danmarks Neutralitet.

Erklæret vedvarende Neutralitet.

I Spidsen af sit Program har Det radikale Venstre sat de Ord: »Danmark erklærer sig vedvarende neutralt«. Kort og klart kendetegnes hermed den absolute Neutralitetspolitik, hvori vi har at søge Betyggelse af vor nationale Selvstændighed.

Til en given Tid og under givne Omstændigheder kan saavel Stormagter som Smaastater anse det formaalstjenligt at drive stræng Neutralitetspolitik. Jo mere Freds- og Retstanken vinder Raaderum, desto stærkere vil man i hvert enkelt Statssamfund spore Trangen til og Ønsket om, at undgaa Delagtighed i krigerske Konflikter. Men forinden Retstilstanden paa det internationale Felt har opnaaet en ganske anderledes Fasthed end nu om Stunder, vil Stormagternes Neutralitet dog aldrig blive mere end »tilfældig«; d. v. s. afpasset efter Tid og Lejlighed med Henblik paa en truende Krigsfare eller en allerede udbrudt Krig mellem andre Lande. Magtbevidstheden trækker Grænserne for Storstaternes Neutralitetspolitik. Naar de finder, at deres vigtigste Interesser er med i Spillet, vil de ikke fraskrive sig Adgang til at bruge Magten, saa langt deres Ævner rækker.

Smaastaternes og i Særdeleshed Danmarks Neutralitetspolitik bunder lige omvendt i Bevidstheden om militær Afmagt. Vedvarende Neutralitet er det direkte og fuldgyldige Udtryk for Erkendelsen af bristende Ævne til at optræde som krigsførende Magt. Naar en Stat søger Ly under vedvarende Neutralitet, saa tilkendegiver den derigennem, at man ingensinde kan eller maa regne med den, hvor det gælder Anvendelsen af krigerske Magtmidler. Vedvarende Neutralitet staar i diametral Modsætning til enhver Art af Alliancepolitik. En Stat, som til alle Tider og under alle Forhold vil iagttage ubrødelig Neutralitet, skal først og fremmest passe paa at holde det politiske Venskabs Temperatur nøjagtig ens overfor alle fremmede Stater.

Er man klar over, at Danmark har udspillet sin Rolle som krigsførende Magt og at Sikkerheden for vort Lands selvstændige Tilværelse maa søges i vedvarende Neutralitet, saa møder det Spørgsmaal: Skal vi prøve paa at opnaa en Garanti eller i hvert Fald en Anerkendelse af vor Neutralitet eller vil det ikke være bedst og mest hensigtssvarende uden videre at *erklære* Danmark principielt og vedvarende neutralt. I tidligere Tid betragtede man det noget nær som en given Sag, at vedvarende Neutralitet skulde omgærdes med Stor-

magtsgarantier. Men efterhaanden er Troen paa den garanterede Neutralitets Fortrin svundet bort. Med god Føje er det blevet fremhævet, at Garantiernes Betydning i Krigstilfælde vil være afhængig af Garantimagternes Stilling og Interesser. Dette vil paa andet Dansk sige, at Garantierklæringerne i sig selv er lidet eller intet værd. Men naar saa er, vilde det være urimeligt og uforsvarligt at lade Spørgsmaalet om Danmarks vedvarende Neutralitet henstaa uafgjort maaske gennem en længere Aarrække, indtil vidtløftige »Garantiforhandlinger« med Stormagterne havde fundet deres Afslutning. Og hertil kommer, at de omspurgte Garantierklæringer let kunde blive os dyrekøbt. Der turde saaledes være Grund til at befrygte et pinligt Formynderskab over vort Land fra Garantimagternes Side.

Hvad her er sagt om *garanteret*, gælder i alt væsenligt ogsaa om *anerkendt* vedvarende Neutralitet. Iøvrig hæfter der adskillig Uklarhed ved den saakaldte anerkendte Neutralitet. Man faar ingen ren Besked om »Anerkendelsens« Natur og formentlige Virkninger. Naar alt kommer til alt, turde Forskellen mellem den garanterede og den anerkendte Neutralitet være flydende. De glider let over i hinanden. Fælles for dem begge er under alle Omstændigheder det betænkelige Krav paa Stormagternes Medvirkning til at fastslaa Danmarks vedvarende Neutralitet.

Klart og bestemt har Det radikale Venstre taget Standpunkt for *erklæret* vedvarende Neutralitet. At Folkeretten hjemler det enkelte Land fri Ret til at erklære sig vedvarende neutralt, har bl. a. den berømte russiske Folkeretslærer Professor Martens nærmere eftervist. Et af de vigtigste og mest betydningsfulde Fortrin ved en saadan Neutralitetserklæring ligger deri, at den paa Forhaand afskærer enhver Tvivl om vort Lands udenrigspolitiske Holdning — vel at mærke under Betingelse af, at vi samtidig stryger Krigsapparatet og derigennem leverer et uimodsigeligt Vidnesbyrd om, at vi mener det ærligt med Neutraliteten. Naar Danmark erklærer sig vedvarende neutralt og indskrænker sit Militærvæsen til Grænse- og Søpolitivagt, saa værger det sig paa den efter Omstændighederne bedste og mest betryggende Maade mod at blive taget med i internationale Magtgrupperingers Beregninger og inddraget i krigerske Konflikter. Og Neutralitetserklæringen staar det til os selv at udstede naar som helst. Folkeretlig udkræves blot en officiel Notifikation herom til de fremmede Magter.

Det var Dansk Fredsforening, som først rejste og formulerede Kravet om Danmarks erklærede vedvarende Neutralitet. Hovedbestyrelsen, i hvilken nuværende Konsejlspræsident J. C. Christensen den Gang havde Plads, affattede i Foraaret 1902 en Neutralitetsresolution, der enstemmig vedtoges paa Foreningens Aarsmøde i København 14. Juni s. A. Resolutionen havde følgende Ordlyd:

»Dansk Fredsforenings Aarsmøde retter en indtrængende Opfordring til Regering og Rigsdag om at drage Omsorg for, at Danmark — om muligt samtidig med de to andre nordiske Riger — overfor de øvrige Magter erklærer sig principielt og vedvarende neutralt. Vort Militærvæsen bør omordnes under Hensyn til det derved givne Grundlag.«

Daværende Konsejlspræsident Deuntzer, til hvem Resolutionen overbragtes, udtalte i et skriftligt Svar af 8. Avgust 1902: »Ministeriet vil have sin Opmærksomhed henvendt paa Sagen og benytte den første gunstige Lejlighed til dens Løsning.«

At Ministeriet Deuntzer dermed uden Forbehold optog erklæret Neutralitet paa sit Program, er indlysende. Endnu stærkere bandt Hr. J. C. Christensen sig til dette Neutralitetsprogram. Som Medlem af Fredsforeningens Hovedbestyrelse deltog han i at opstille det, som Medlem af Ministeriet Deuntzer og senere som Konsejlspræsident havde han da en bydende Pligt til at skaffe det gennemført. Desuagtet har han ladet Aarene gaa hen uden at fyldestgøre denne Pligt. At dømme efter Indholdet af et Svar, han den 28. November f. A. gav paa en fornyet Henvendelse fra Fredsforeningen, ønsker han nu at søge Danmarks Neutralitet *anerkendt* af Magterne. Om Motiverne til denne Svingning foreligger ingen Oplysning. Men iøvrigt kan Hr. J. C. Christensens aarelange Tøven med at erklære Danmark vedvarende neutralt ikke i mindste Maade undskyldes derved, at han nu — i afgjort Modstrid med sin tidligere Opfattelse — synes at tillægge »Anerkendelsen« væsentlig Betydning. Neutralitetserklæringens Fremkomst udelukker jo aldeles ikke, at man senere — saafremt det maatte skønnes hensigtsmæssigt — søger Neutraliteten anerkendt. Tvertimod vilde man saa have Lejlighed til i al Ro at drøfte Spørgsmaalet om, hvorvidt Anerkendelsen har noget praktisk Værd eller ej og paa hvilke Betingelser den eventuelt kunde erholdes.

Men i Stedet for straks at skaffe os Betyggelse for vor nationale Selvstændighed gennem erklæret Neutralitet, skyder Hr. J. C. Christensen Nevtralitetsspørgsmaalets Løsning ud i en uvis Fremtid og gør Løsningen afhængig af de Vilkaar og Betingelser, Magterne maatte foreskrive. Det uforsvarlige i en saadan Fremgangsmaade bliver saa meget stærkere iøjnefaldende, som man nu fra alle Sider mødes i Enighed om, at absolut vedvarende Nevtralitet skal være Ledestjernen for vor Holdning udadtil og bestemmende for Indretningen af vort Militærvæsen. Med Opbydelsen af al Kraft bør Det radikale Venstre da arbejde hen til Virkeliggørelse af Odenseprogrammets første Punkt. Det er en national Velfærdssag, at Danmark uden yderligere Opsættelse *erklæres* vedvarende neutralt.

Forsvar af Nevtraliteten lig Opgivelse af Nevtraliteten.

I Forsvarskommissionens Betænkning gør saavel Regeringspartiet som Højre den Opfattelse gældende, at vort Militærvæsen skal indrettes saaledes, at vi er i Stand til at forsvare Nevtraliteten. Begge de nævnte Partiernes Indstillinger er helt igennem bygget paa og uløselig knyttet til Forudsætningen om, at vi har at forsvare Nevtraliteten med Vaabenmagt, og at vor neutralt Stilling i modsat Fald ikke vil blive respekteret. Men den Forudsætning, man saaledes gaar ud fra, er urigtig. Der kan ikke paavises nogen anerkendt folkeretlig Grundsætning, i Kraft af hvilken Danmark skulde have den umulige Pligt at vise Stormagter Vintervejen, bort fra vore Enemærker og be-

svare Nevtralitetskrænkelser med Krigsanstalter. Netop i Overensstemmelse med Folkerettens Lære om uafhængige Staters suveræne Stilling, indretter hver Stat sit Militærvæsen efter eget frit Skøn over Forhold og Vilkaar.

Ganske med Urette har man i de paa Haagkonferencen af 1907 vedtagne (endnu ikke ratificerede) Konventioner ment at finde Støtte for den Antagelse, at en neutral Stat skulde være forpligtet til at opretholde sit Territoriums Ukrænkelighed ved Magtmidler. Konventionen Nr. 5 »angaaende nevtrale Magters og Personers Rettigheder og Pligter i Tilfælde af Krig til Lands« opstiller i § 1 den almindelige Grundsætning, at »nevtrale Magters Territorium er ukrænkeligt«. Og i Forbindelse hermed indeholder Konventionens § 10 en tydelig Forudsætning om, at der aldeles ikke eksisterer nogen Pligt til at afvise Nevtralitetskrænkelser med Vaabenmagt. Ellers havde der ikke været Grund til i nævnte Paragraf udtrykkelig at fastslaa, at »det Faktum, at en neutral Magt endog ved Magt tilbageviser Krænkelser af dens Nevtralitet, kan ikke betragtes som en fjendtlig Handling.«

Lige saa bestemt taler Konventionen Nr. 13 angaaende »nevtrale Magters Rettigheder og Pligter under Søkrig« mod Teorien om Nevtralitetsforsvar. Konventionens § 25 udtaler, at »en neutral Magt er, i Forhold til de Midler, hvorover den raader, pligtig at »udøve den fornødne Opsigt for at forhindre enhver Krænkelse af de foregaaende Bestemmelser i sine Havne eller paa sine Rede og sit Søterritorium.« Det vil straks ses, at Udtrykket »udøve den fornødne Opsigt« ganske harmonerer med Tanken om Opstilling af en Søpolitivagt. Derimod vilde Udtrykket være højst besynderligt valgt, hvis Mening var at give den nevtrale Stat et Paabud om at anvende Vaabenmagt for at hindre Nevtralitetskrænkelser fra en krigsførende Stats Side.

At Folkeretten ikke paabyder eller kan paabyde Forsvar af Nevtraliteten, følger iøvrigt med Nødvendighed deraf, at det saakaldte Nevtralitetsforsvar er i uløselig Strid med selve Nevtralitetens Væsen og Grundbetingelser. Har Danmark først kæmpet af al Magt mod en Stat, der har krænket vor Nevtralitet, saa vil der faktisk herske Krig mellem os og vedkommende Stat. Og tænker man sig, at en anden Stat derefter finder sin Regning ved at bistaa os med væbnet Magt, saa sker dette naturligvis ikke for at hjælpe til med Opretholdelsen af en Nevtralitet, som ikke længere eksisterer. Nej, Hjælperen kommer som vor Forbundsfølge mod den fælles Fjende. Forsvar af Nevtraliteten virker med andre Ord dræbende paa Nevtraliteten. I samme Øjeblik vi prøver paa at gøre Brug af »Forsvarsapparatet« som Nevtralitetsværn, er vi ude af Nevtraliteten og inde i Krig og Alliancepolitik.

Rigtigheden af denne Opfattelse har endogsaa Professor Matzen udtrykkelig anerkendt, tiltrods for at han og hans Parti alligevel kræver, at vort Militærvæsen skal indrettes til »Forsvar af Nevtraliteten.« Blandt Bilagene til Forsvarskommissionens Betænkning findes en Afhandling af Hr. Matzen om »Den nevtrale Stats Forpligtelser som saadan«. Heri betegner Professoren det som »en absolut urigtig Sætning«, at et Sammenstød mellem den nevtrale og den krigsførende Magt ikke kan siges at fremkalde Krig mellem dem«. Ganske vist

mener han ikke, at enhver Nevtralitetskrænkelse begrundes Krig, navnlig naar den ikke fremkalder en Kamp mellem Bestanddele af de to Staters væbnede Magt. »Men«, tilføjer han, »naar en Ekspedition fra Tyskland udrustes for at okkupere Sjælland, og den danske Regering beslutter sig til at modsætte sig dette Foretagendes Gennemførelse med væbnet Magt, saa er Krigstilstanden indtraadt, thi Krigen foreligger i Følge den almindelige Definition af dette Begreb i hvert Tilfælde, hvor to Stater i Følge Regeringens derpaa rettede Beslutning anvender deres væbnede Magt mod hinanden.« I Tilslutning til den bekendte tyske Folkeretslærer Professor Dr. F. v. Liszt fremhæver Hr. Matzen endvidere, at »det sande Forhold er derfor det, at hvor den krigsførende Magt angriber, og hvor den nevtrale Magt forsvarer sig mod Angrebet, er Krigen mellem dem udbrudt.«

Saa vidt Hr. Matzen. At han og hans militaristiske Meningsfæller desuagtet fordrer den stærkest mulige »Udvikling« af vort Militærapparat — til »Nevtralitetsforsvar«, er egentlig ikke at undres over. En Militærordning og en Nevtralitetspolitik, der munder ud i Krig og Alliancepolitik, passer udmærket ind i det gamle Højres Tankegang. Men for alle oprigtige Tilhængere af Kravet om Danmarks vedvarende Nevtralitet maa det være klart, at Nevtraliteten kun kan sikres ved at stryge Fæstnings- og Forsvarsanstalter. Forsvar af Nevtraliteten er énstydig med Opgivelse af Nevtraliteten. Hvad det gælder om er paa absolut utvetydig Vis at lægge for Dagen, at Danmark aldrig mere kan eller vil tage Plads i krigsførende Magters Række. Vi bør derfor undlade at bebyrde os med et Krigsapparat, der blot er skikket til at drive os bort fra vor nevtrale Stilling. I det Sted skal vi søge at styrke og underbygge Nevtraliteten ved Hjælp af mønstergyldige Voldgiftstraktater, som uden Forbehold eller Begrænsning giver Retsprincipet Raaderum over hele Linjen. Naar vi optræder paa denne Maade, og naar vi — overensstemmende med Odenseprogrammet — indskrænker vort Militærvæsen til den folkeretlig fornødne Grænse- og Søpolitivagt, saa værner vi bedst om Danmarks fri og selvstændige Stilling i Staternes Samfund.

Udgivet af Det radikale Venstres Landsforbund. 1908.

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk